

Nr 31

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om skärpta åtgärder mot skattefusk.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 83 av herr *Öhman* och II: 114 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att regeringen ombesörjer en snabb och grundlig översyn i syfte att åstadkomma en skärpning av gällande skatte- och avdragsbestämmelser för bolag och enskilda företagare jämte effektiva kontrollåtgärder mot skattefusk, kompletterade med skärpta straffbestämmelser även för undanhållande och förstörande av uppgifter, som är nödvändiga för taxeringskontrollen, och skyndsamt förelägger riksdagen denna utredning jämte förslag, samt att den pågående utbyggnaden av taxeringsorganisationerna i sin helhet slutföres till nyåret 1960 och kompletteras genom att till taxeringsmyndigheternas förfogande ställes en stab av bokföringstekniska experter med speciell uppgift att granska storbolagens och storföretagens uppgifter om inkomster och utgifter, avsättningar och avdrag, för jämförelse med de avgivna deklARATIONERNA».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 114.

I motionerna uttalas den åsikten att skattefusk i väldig omfattning förekommer i vårt land. Bolagen, storföretagarna och de förmögna har stora möjligheter att undandra sig beskattning, vilket leder till att löntagarnas direkta och indirekta skattebörda ökas i motsvarande omfattning. I årets debatt om olika skattealternativ för att täcka underskottet i driftbudgeten har förordats en allmän omsättningsskatt med den motiveringen att ett omfattande skattefusk bedrivits när det gäller den direkta beskattningen. I stället för att bekämpa denna orättvisa skulle man alltså skärpa den och vältra över ännu mera av skattebördan på löntagarna genom en beskattning som är så konstruerad att den hårdast drabbar de sämst ställda löntagargrupperna, framför allt barnfamiljerna och folkpensionärerna. I stället för att införa nya konsumtionsskatter bör man enligt motionärernas mening driva in de skatter, som redan beslutats, genom effektiva åtgärder mot skattefusk. Motionärerna framhåller vidare, att de nuvarande skattebestämmel-

serna och den bristfälliga, otillräckliga kontrollen erbjuder mängder av kryphål och möjligheter för bolagen, företagen och vissa yrkesutövare att undandra sig skatt. De stora koncernerna och bolagen kan använda ett system av dotterföretag och sidoföretag genom vilka de kan begränsa beskattningen. Metoderna för skattefusket är också rätt kända. Förmögna bedriver sedan länge skatteflykt genom pensionsförsäkringar. Vid bolagens och företagens deklARATIONER skrivs inköp och omkostnader för privatbilar som utgifter för firmabilar, hushållsutgifter, barnens studiekostnader och dyrbara utlandsresor på omkostnadskontot, och de fina luncherna och middagarna avskrivs som representation. Tendenserna att glömma en stor del av inkomsterna är allmänt förekommande och lika vanligt är det med försvunna verifikationer.

I motionerna åberopas vidare viss statistik rörande resultaten av vidtagna bokföringsgranskningar. Av 7 399 under ett år granskade skattskyldiga befanns inte mindre än 6 324 ha deklarerat för litet. DeklARATIONERNA höjdes med 52,5 miljoner kronor. Undersökningarna omfattade dock bara 2,5 procent av de skattskyldiga, som borde ha undergått en liknande granskning. Om man förutsätter samma procent felaktiga deklARATIONER bland de 97,5 procent som icke undersöktes skulle siffran bli 2 100 miljoner. Detta skulle redan ge cirka 700 miljoner i skatt till stat och kommun. I andra sammanhang har räknats med att beloppet för de från taxering undanhållna inkomsterna årligen utgör 5—6 miljarder, vilket med en genomsnittlig marginalskatt på 30 procent skulle medföra en årlig skatteförlust för stat och kommun på mer än 1 1/2 miljard kronor.

Genom att driva in de undanhållna skattebeloppen skulle den summa, som behövs för att täcka underskottet i driftbudgeten utan att tillgripa omsättningskatt erhållas. Om åtgärder mot skattefusket vidtagits i tid skulle problemet aldrig ha uppstått. År efter år har denna trafik pågått utan att effektiva åtgärder däremot vidtagits. En utbyggnad av taxeringsorganisationen pågår visserligen. I årets budget föreslås 50 nya taxeringsassistenter, som skall ägna sig åt taxeringskontrollen i första instans, och fullt utbyggd skall organisationen omfatta minst 275 taxeringsassistenter. Utbyggnaden sker dock i alltför långsamt tempo. Framför allt behöver taxeringsmyndigheterna få tillgång till högt kvalificerad bokföringsteknisk expertis, som kan granska storföretagens manipulationer med dotterföretag och fonder, deras inkomst- och utgiftsuppgifter, avskrivningar och avdrag. En snabb översyn av bestämmelserna är nödvändig för att täppa till kryphålen och möjligheterna till obefogade avdrag. Straffbestämmelserna måste skärpas, inte minst när det gäller undanhållande och förstörande av verifikationer som är nödvändiga för kontrollen.

Utskottet

I de förevarande motionerna har framställts yrkanden avseende såväl den materiella beskattningsrättens område som reglerna rörande förfarandet vid taxering och därmed sammanhängande frågor. Vidare upptas i motionerna

vissa spörsmål rörande taxeringsorganisationen. Syftet med motionsyrkandena är att få sådana åtgärder genomförda att föreliggande möjligheter till skattefusk minskar.

I anslutning till de i motionerna aktualiserade spörsmålen vill utskottet inledningsvis understryka betydelsen av att skatteflykt i olika former i gör-ligaste mån stävjas. Årligen undandras stora belopp taxering och ett betydande antal skattskyldiga kan år efter år opåttalt undgå att betala skatt för sin verkliga inkomst och förmögenhet. De som fullt ut erlagt skatt för sina inkomster känner helt naturligt detta som en orättvisa. Att ett effektivt taxeringsresultat åstadkommes är således inte bara ett ekonomiskt intresse för stat och kommun utan även ett rättvisekrav från stora medborgargrupper. Utskottet vill emellertid framhålla, att motionärerna gjort sig skyldiga till betydande överdrifter och att grund inte torde finnas för att på sätt skett i motionerna misstänkliggöra näringslivet i dess helhet.

Då det gäller taxeringsorganisationen yrkas i motionerna att den pågående utbyggnaden av organisationen i sin helhet slutföres till nyåret 1960 och kompletteras genom att till taxeringsmyndigheternas förfogande ställes en stab av bokföringstekniska experter med speciell uppgift att granska större företags uppgifter om inkomster och utgifter, avsättningar och avdrag.

I detta sammanhang får utskottet erinra om, att vid 1956 års riksdag principbeslut fattades om en betydande förstärkning av den personal, som är sysselsatt med taxeringsarbete. Bl. a. innebär beslutet att för taxeringen i första instans av rörelseidkare och vissa andra skattskyldiga skall inrättas en eller flera särskilda nämnder i fögderierna och städerna med egen uppbördsförvaltning samt att granskningsarbetet i dessa nämnder i första hand skall ombesörjas av heltidsanställda tjänstemän, taxeringsassistenter, med hjälp av biträden för rutingöromålen. Antalet taxeringsassistenter vid fullt utbyggd organisation har beräknats till i runt tal 275. Någon tidtabell för utbyggnaden fastställdes ej. Det uttalades att den takt, i vilken organisationen kunde och borde utbyggas, var beroende på flera faktorer. Kravet på bästa möjliga personval talade för att man gick försiktigt fram. Även lokalfrågan kunde på många håll vålla svårigheter. Hittills har inrättats 100 assistenttjänster och i årets statsverksproposition har departementschefen föreslagit, att, ehuru vissa personalsvårigheter kan uppkomma vid en del länsstyrelser i samband med fortsatt utbyggnad av taxeringsorganisationen, effektiviseringen av taxeringsväsendet i första instans dock måste anses vara av så väsentlig betydelse att ytterligare 50 taxeringsassistenttjänster bör inrättas fr. o. m. den 1 januari 1960. Förslaget har antagits av riksdagen.

Vidare har i enlighet med förslag i proposition nr 47 till årets riksdag beslutats att även i Stockholm skall anställas taxeringsassistenter till ett antal av 15 under de närmaste två åren. Det slutliga antalet assistenter förutsättes skola fixeras först sedan en förnyad utredning verkställts rörande personalbehovet vid överståthållarämbetets taxeringsavdelning och den lämpliga organisationsformen för denna.

Taxeringsassistenterna skall under den del av året, då de inte arbetar i taxeringsnämnderna, företrädesvis ägna sig åt taxeringsrevision.

I enlighet med de år 1956 uppdragna riktlinjerna för den ändrade taxeringsorganisationen har vidare inrättats 25 nya taxeringsrevisortjänster och även andra förstärkningar av taxeringsrevisionspersonalen vidtagits. Vidare har inemot 40 tjänstemän i landskanslistkarriären och omkring 35 befattningshavare i biträdesställning nyanställt i samband med inrättandet av provningsnämndskanslierna. Härigenom har arbetskraft frigjorts från taxeringssektionerna för kontrollarbete. I syfte att ytterligare vidga kontrollverksamheten har riksskattenämndens kansli utbyggt med en byrå för taxeringskontroll.

Med hänsyn till rekryteringssvårigheterna torde det knappast vara möjligt att utan att eftersätta kravet på personalens kvalifikationer tillgodose motionärernas yrkande, att utbyggnaden av taxeringsorganisationen skall vara slutförd redan till nyåret 1960. Utskottet vill emellertid uttala den förhoppningen att organisationen skall kunna utbyggas i samma takt som hittills så att den är i huvudsak utbyggd under år 1962.

Beträffande yrkandet att en stab av bokföringstekniska experter skall ställas till förfogande vid taxeringen med speciell uppgift att granska storbolagens och storföretagens deklarationer, får utskottet erinra om de förstärkningar av den personal, som skall syssla med taxeringsrevision, som enligt vad nyss anförts vidtagits. Genom att taxeringsassistenterna i viss utsträckning kommer att syssla med taxeringsrevision torde den mest kvalificerade personalen successivt kunna frigöras för större granskningsuppdrag. Man bör enligt utskottets mening vinna närmare erfarenheter av hur den nya organisationen kommer att verka, innan ställning tas till ytterligare utvidgningar.

Enligt motionärernas mening bedrivs en omfattande skatteflykt genom att privata utgifter bokföres såsom omkostnader i rörelse. Som exempel härpå nämnes att inköps- och årsomkostnader för privatbilar föres som utgifter för firmabilar, att hushållsutgifter, barns studiekostnader och dyrbara utlandsresor avdrages via omkostnadskonto samt att luncher och middagar avdrages som representationskostnad. På detta sätt och genom att utnyttja kryphål i skattelagstiftningen bereder sig vissa skattskyldiga opåkalade skatteförmåner. Motionärerna anser att en utredning bör företas i syfte att åstadkomma en skärpning av gällande skatte- och avdragsbestämmelser för bolag och enskilda företagare jämte effektiva kontrollåtgärder mot skattefusk, kompletterade med skärpta straffbestämmelser även för undanhållande och förstörande av uppgifter, som är nödvändiga för taxeringskontrollen.

Genom 1953 års skatteflyktskommitté pågår f. n. utredning hur skatteflyktsåtgärder av olika slag, som möjliggöres genom utnyttjande av kryphål i lagstiftningen, skall förhindras. I detta avseende är således motionärernas yrkande redan tillgodosett. Då det gäller att komma till rätta med de företeelser, som närmare beskrivits i motionerna och som således innebär att intäkter och utgifter inte redovisas på riktigt sätt, torde man i första hand få lita till en skärpt kontroll. Vid en kontinuerlig granskning av mindre

nogräknade rörelseidkares räkenskaper, vilken förutsatts kunna ske då 1956 års taxeringsorganisation utbyggs helt, torde emellertid angivna förfaranden lättare kunna upptäckas. Enligt utskottets mening bör man avvakta de närmare erfarenheterna hur 1956 års taxeringsorganisation, sedan den blivit fullt utbyggd kommer att fungera. Dessförinnan bör åtgärder av den art motionärerna förordat inte tillgripas. Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att särskilda bestämmelser infördes år 1955 i taxeringsförordningen i syfte att motverka de skattskyldigas eventuella intresse av att förstöra eller undanhålla räkenskaper eller annat underlag för deklarationsskyldighetens fullgörande.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till de förevarande motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 83 av herr Öhman och
II: 114 av herr Johansson i Stockholm m. fl. om skärpta åtgärder mot skattefusk icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 april 1959

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Hagberg, Eriksson, Jansson, Gustaf Elofsson, Söderquist, Oscar Carlsson, Bengtson, Anders Johansson, Helleblad och Wirmark; samt

från andra kammaren: herrar Ericsson i Kinna, Brandt i Aspabruk, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Kärrlander, Wiklund, Larsson i Luttra, Stenberg och Stiernstedt.